

Թորոնթո	60	1
Մարիա	40	1
Քեթ	50	1
Կոլլի	50	1
Չանկլանց	40	1
Արամանց	40	1
Արամանց	60	1
Ջուրտան	30	1
Էրեմի	40	1
Խլքեայ	50	1
Կոլլի	30	1
Մոսթրաբերդ (Գառ)	50	1
Նոր դիւղ	50	1
Նարեկ	40	1
Ջարահան	30	1
Սպիտակ վանք	30	1
Ուրանց (Կարճկան)	40	1
Գառ վանք	20	2

Այս ցուցակն ըստ ձեր հայեցողութեան դատարարի, վերաբերելի և հարկ եղած երկարացութիւններ յանձնել ձեզ եմ թողնում ծառայում եմ, որ չկարողացայ իւրաքանչիւր դեպքի վրայ եղած տարեկան ծախսից ճիշտ գումարն ևս նշանակել այս ցուցակի մէջ: Բայց իբրև մատուցող հաշիւ այսպիսի կտրուկ եմ ասել, որ բացի երաժշտական հայկական արարանների վարժարաններից, մնացած այլ ծխական վարժարաններից իւրաքանչիւր միջին հաշուով տարեկան իբր 120 օսմանական լիւրայ հաշիւ է ծախսում: Նոյնը կարելի է թերեւս ասել նաև կաթոլիկ և բողոքական վարժարանների համար: Միայն երաժշտական վարժարանն է, որ իբրև այս քաղաքի ամենից անելի բարեկամ վարժարան՝ ամենից անելի է ծախսում, այն էլ տարեկան իբր 300 օսմ. լիւրայ, չնայելով որ նրա հասոյթի միակ հաստատուն աղբիւրը աշակերտների վճարած թոշակներն են, մինչդեռ միւս ծխական վարժարաններն ապահովւած են եկեղեցիների հասոյթներից կալուածներով, իսկ կաթոլիկ և բողոքական վարժարաններն անսպառ ֆրանկներ և դուրքներ իրենց ետեւ ունենալով հանդերձ մեր ծխական վարժարաններից էլ ասելի յետ ընկած դրուժներն մէջ են:

Գայով դիւրական ուսումնարաններն, ուսուցչի վարձքից դատ ուրիշ ծախս չունեն դրանք, այդ էլ ամսական 4—5 մէջից (7—8 ընդմիջ) անելի չէ: Իսկ քաղաքի մէջ ուսուցչներ ի ստացած վարձքի քանակը պիտի

ներին, բայց բոլոր գործերն անաջող էին անցնում, և սիֆիլիսը մնում էր իբրև յատուկ մարդկային հիւանդութիւն: Միշտեւ մինչոյն կապիկները տրամադրել են ընդունելու մարդկային մի ուրիշ սարակափելի հիւանդութիւն — տուբերկուլոզը: Ներկայումս Մեշենկովի կատարած փորձերը կապիկի վրայ աջող հետեւանքներ են ունեցել: Մի ամիս առաջ նրանք պատուտեղ էին մի չէլիպպիսի սիֆիլիսի թոյն, որ աւելում էր մարդուց: Պատուաւոր կատարում էր երեք տեղում, և դրանցից մէկում երեւան էր եկել սիֆիլիսն յատուկ խոցել: Երեւացի էին և ուրիշ նշաններ: 2օրս շարաւրթից յետոյ պէտք է երեւան գտն և մնացած նշանները կաշուի և լորձնաթաղանթների կողմից, եթէ այդ նշաններն էլ երեւան, դրանով կապացուցուի, որ թէ մարդու և թէ կապիկի սիֆիլիսը կատարելապէս նման են իրար: Եւ այն ժամանակ նոր հորեղաններ կրացուեն բրձկական գիտութեան առաջ: Մի անգամ որ աջողութիւն սիֆիլիսը պատուտեղ տեղի ունեցնում էր, շատ կարելի է, որ դրանից յետոյ գտնուի և այդ հիւանդութիւնից պաշտպանութիւն և բժշկութեւ միջոց: Երբ պրոֆ. Մեշենկովը վերջացրեց իւր գեկուցումը, ամենքը մտան հարկան սենեակը, որտեղ գտնուում էր հիւանդ կապիկը: Դա մի փոքրիկ չիւրպանդէ է, երկու տարեկան, եղբիւր անունով: Նա բերում էր Կոնստանդնուպոլիսից և Լիւբուրի պատանորեան ինստիտուտի համար 1,500 ֆրանկով: Զուտով խեղճ եղբիւր Կոնստանդնուպոլիսից մի ընկեր: Մեշենկովը համարուելից ապաւրել է մի օրանդուտանգ, որին պիտի պատուաստուի եղբիւրը առած թոյն,

չափել դարձեցական տարեկան ծախսից: Քաղաքի մէջ առհասարակ ուսուցչի վարձքը 3 մէջից մինչև 3 լիւրայ է (5 ընդմիջ մինչև 30 ընդմիջ): Հետեւեալ նամակով մենք դարձեալ կը դառնանք այս վարժարաններին:

Միհրան Սեբեբեան

ԲԱՆԱԲԱՆՆԵՐ

ՄԱՆԿԵՐԱՆՈՒԹՅԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

Մանկեղանիան ներկայումս առաւել խաղաղ է, քան սրանից մի քանի ամիս առաջ: Այդ բացառութիւնն էր զաւտային աշխատութիւններով, որոնցով դրացուած էին իրի ժողովուրդը: Այսու հանդերձ, երկրի գանազան մասերում շարունակ անպակաս են մանր մուշրերը: Տարուածներ և թիւրք գործը պարտաւորում է ամբողջ ժամանակը պատրաստ վիճակի մէջ գտնուելու, որը անշուշտ, փոքր մասս չէ թիւրք կառավարութեան համար:

Կ. Պոլսից «Բէյութերի Գործակալութեան» հեռագրում են, որ մակեդոնական հրոսակալութեան օրընտորէ անոյ գործունէութիւնն և թիւրք գործերի համար վերջին ծայր յաջնացող եղող պարտիզանական կարիները մեծ անբաւականութիւն են առաջ բերում թիւրքական պաշտօնական շրջաններում: Ինչպէս թիւրքերի, նմանապէս և բուլղարների մարերի այդ գործունէութիւնը չի կարող երկար շարունակուել: Սպասելի է, որ եւրոպական շահագրգռումը պետութիւնները նոր քայլ կանեն մակեդոնացի բրիտանիաների պահանջներին բաւականութիւն տալու համար, և այդ քայլը պէտք է կայանայ ռեֆորմներով ծրագրի ընդարձակում մէջ, հիմք ընդունելով ռեֆորմների դործադրութիւնը եւրոպական վերահսկողութեան տակ դնելու հանգամանքը:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՎԱՐՈՒՄՆԵՐ ԶԱՐԺՈՒՄՆԵՐ ԿՂԵՐԱՆՆԵՐԻ ՄԷՋ

Ֆրանսիական կառավարութեան մըղած կուրսը կրօնական միաբնութիւնները զլծ բողոքովին էլ փակում է: Այս օրերս Պարիզում սեղի է ունեցել միաբնութիւնների պետերի, աշակողման քաղաքական խմբի ներկայացուցիչների և կաթոլիկական իրաւագէտ խորհրդականների ժողովը, ընդունելու անկողի համար այն հարցը, թէ միաբնութիւնները ինչ դերը պէտք է ունենան, երբ Գործը, պառլամենտական արձակուրդներից յետոյ, նորից ձեռնարկելու ինչ կրօնական միաբնութիւններին վերաբերում օրինագծի անմիջական գործադրութեան և կրօնական հաստատութիւնների փակման ժողովի ընթացքում ոմանք կողմակից էին օրինական հաւկառակութիւն յարուցանելուն, խաղաղ ճանապարհով բողոք բարձրացնելուն և դատարանի դիմելուն, իսկ ժողովի միւս անդամները, որոնց թիւում է «Eugistes»-ների միաբնութիւնն անկողի, Լըբոնէ պնդում էին, թէ անհրաժեշտ է ամենածայրայեղ ու վճռական դիմադրութիւն յարուցանել: Վերջի վերջոյ որոշում է կայացել, որը մասամբ մօտենում է Լըբոնէի պահանջներին: Այդ որոշման համաձայն, այն միաբնական հաստատութիւնները, որոնք կառավարութիւններից իրաւունք են ձեռք բերել, ոչ մի ղեկավար չպէտք է հակառակին կառավարութեան: Ընդհակառակը, կանանց միաբնութիւնները, որոնք գիտական արտօնութիւն չեն ստացել ժողովը խորհուրդ է տալիս յարուցանել ամենաեական դիմադրութիւն կառավարութեան: «Այդ միաբնութիւնները, —ասումս է յանձնաժողովի հարգողութիւնն են մէջ, որ տպւում է կրօնական «Univers» թերթում, —չեն կարող այլ ևս ոչ մի յոյս ունենալ և չեն կարող ոչինչ սպասել Փրանսիան կառավարող հերձուածողներից, բայց և

այնպէս, այդ հերցուածողները ստատիկ զգուշանում են ֆրանսիայի բոլոր կողմերում առաջ դալիք անհամաձայն գործողութիւններից, որոնք կարող են առաջանալ հասարակութեան համակրութիւնը վայելող կրօնականներին ձեռք տալու համարձակութիւնն ունեցած դէպքում: Ամբողջ ժողովի ընթացքում Լըբոնէն, որը այդ հարցում ամենաժայռայեղ հայեցողների ներկայացուցիչն է, իւր ճառի մէջ յայտնել է, թէ ինքը բողոքովին համադրում է, որ անպատճառ հարկ կլինի արեւն թափել և թէ ինքը առանց ամենափոքր երկիւղի սպասում է այդ ժամը: «Եկեղեցին, —ասել է ճառախօսը, —հպարտանում է իւր կոյսերի ճեղքով տարազով, բայց աւելի ևս հպարտ է իւր նահատակների կարմիր կրօնականներով: Անմեղ արեւը առաջ կբերի առաւել զօրեղ գրգռութիւն և կրօնական առաւել հոյս: Երբնշտան քրիստոնեայ ժողովրդի մէջ Լըբոնէն իւր ճառի վերջում Գործին նմանացնում է, Յուլիան Ուրացոյին:

ԱՐՏԱՍՈՎՈՐ ՊԱՏԱՆԱՐ ԱՌԱՍՏՐԱՆԱՆ ԶՕՐԻՄ ՄԷՋ

Բուլղարիայից հեռագրում են «Cerin. Local Anzeiger»-ին. «Աւստրիական 12-րդ դարից սկսած ղեկի վրայէլ գաւառած ճանապարհորդութեան մասին ստացուել են հետեւեալ մանրամասնութիւնները: Ընդհանր միայն 15 զինուոր է, այլ զինուորներից շատերը ստացել են արտի շրջագութիւն և ուրիշներ խելագարուել են, այնպէս որ հարկ է եղել նրանց կապառու: 12-րդ դարի կառավարած սարքի ժամանակ, զօրքը ոչ մի դադար չէ ունեցել և չի պարզացել չուր գետին: Ըստ հաւանք թուով, ամբողջ գնդից մնացել է միայն 800 հոգի: Գնդի խնամքի մնացողները վրայէլ հասած ժամանակ, ինքնուրու բռնա ունեցել է միայն 5 հոգի, երկուրդը՝ մի հոգի, իսկ երրորդը՝ ըստան ըստովին հաւանք է, ժամկէտով իւր ճանապարհը ընկած գիւնուրները վրայէլներով: Հրոսակական օրկնաթիւց կարող էին նուազել միայն եօթը հոգի, իսկ անցածները իրենց կառավարչի հետ միասնը չէին կարողանում անդնելից անգամ շարժուել: Սպանիւրից շատերը ստատիկ հիւանդացի են: «Ասում են, որ Տրեբլնում հրդէհի ճարակ է դարձել 12-րդ դարի մի գլխավոր տուն, որը, ենթադրում է, թէ վրէժխնդրութեան աղբիւրն է:

ՊՐՈՊԱՆԴԱՆՈՒ ՍԵՐԲԻԱՆ ԹԱՐԱՆՈՐԻ ԴԷՄ

Վեննայի թերթերից ոմանք հաղորդում են, որ սերբիական հանգուցեալ Դրադա Թագուհու քոյրերից մէկը մօտ ժամանակներս մտադիր է մի ճանապարհորդութիւն կատարելու ղեկի եւրոպական մայրաքաղաքները հրապարակ հանելու համար, թէ Բելգրադի տիւրք անցքերի միակ հեղինակը սերբիական ներկայ թագաւոր Պետար է: Մի հարուստ սերբիացի, որ ապրում է Զուրիցիայում, խոստացել է այդ ճանապարհորդութեան բոլոր ծախսերը վճարել:

ՀԱՐԺՈՒՄՆԵՐ ԶՈՒՆՈՒՄՆԵՐԻ ՄԷՋ

Ընդլիական լրագրները հաղորդում են, որ Հարաւային-Աֆրիկայի գուլուսների մէջ մեծ յուզումն է տիրում, և այդ ոտաթիկ երկրից է ազդում նա տալիս և Պիտերմարիցբուրգի ընդհանրութեան: Եւրոպացիներից շատերը իրենց կանոնը վրասնադաւ տեսնելով, հեռացել են գուլուսական սահմանների վրայ գտնուած վայրերից: Եւրոպացիների ղեկ գուլուսներին թշնամական գործողութիւններ թելադրող իրենց երիտասարդ Դինիցուլա թագաւորն է: Անգլիացիները նրան եօթը տարի ու հեղինէ կղզում բնակարարութեւ պահուելուց յետոյ, վերջին ժամանակներս ի-

րաւունք են տուել հայրենիք վերադառնալու, որպէլ ղի իւր թագաւորութիւնը շարունակել, սակայն, միայն անուանական կերպով:

ՆՈՐ-ԴԱՐ-Ի ՀԵՌԱԳՐՆԵՐ

(ՈՌԻՍՈՅ ՀԵՌԱԳՐԱՅ ԳՈՐԾԱԳԱՌԻՆԵՐ)

Յուլիսի 23-ից

Կ. ՊՈԼԻՍ.—Օտարերկրեայ հիւպատոսների ղեկուցումներից երկում է, որ Ստամբուլ և շրջակայքում ստատկանում է յուզումը, որովհետեւ տեղական մահմեդական ընտելութիւնը թըշնամական տրամադրութիւն է ցոյց տալիս հայերի վերաբերմամբ:

Երկաթուղու Սնանիկ-Մոնաստիր գծի էջերում և Բանիցա կայարաններում փորձեր են եղել երկաթուղու դէմ շնայելով որ նա բռնուած է զօրքերով:

ՊՈՐՏ-ԱՐՏԱՐ.—Լըբոնէից հաղորդում են, որ Զանքայի գետից Գիլիի ծխան-ծխիկի մէ պաշտօնեայ ժամանակակից տեսակի 3,000 հրացան գնելու համար: Այս արդէն երկրորդ անգամն է, որ հրացան է գնում:

ԲԱԹՈՒՄ.—Յուլիսի 22-ին Բաթումի շրջանի Բոլշիս գետի մօտ յարձակում է գործուած պետի վրայ: Պատալիսը և մի ստրաժնիկ սպանուած են, մի ուրիշ ստրաժնիկ վիրաւորուած է. փողի ծրարները կողոպտուած են:

ՍԵԼԱՆԻԿ.—Ապստամբները շատ անգործ փշարքի են երկաթուղու գլխերը և հեռագրի թելերը գիւնուրի միջոցով:

ՍՈՖԻԱ.—Մեծ թիւով ապստամբական խմբեր են երեւացել Դեղէ-Ալաշի, Սիւսի և Մոնաստիրի մօտերը: Տեղի են ունեցել արեւահանդ շատ ընդհանրումներ: Երկու կողմից էլ շատ սպանուածներ կան: Մի քանի կամուրջներ յօգն են ցնդեցած, զօրանոցները քանդուած են, մի քանի տեղերում կրտառուած է հեռագրի գիծը: Սուլթանը հրամայել է անյապաղ Սեբես ուղարկել էրկաթուղու:

ԻՆԼԻՐԱՆ.—Թագաւորի դասկները, Գէորգին և Ալեքսանդրը և պրինցես Եկա, և թագաւորը ուղեւոր Արաշի իւր Պալէ ուղեւ հետ երկուշարթի օրը ժամանելու են Բելգրադ, որտեղ նրանց համար պատրաստուած է հանդիսաւոր ընդունելութիւն:

Ջիւնուրական շրջաններում խօսում են վերջերս ձերբակալուած մի սերբուայի մասին, որը ապօրինի յարաբերութիւններ է ունեցել աւստրիական դատաւարանի հետ:

ԲԵԼԳՐԱԴ.—Հիմնում է ռուսաց առևտրական մուգում, որի կառավարիչը պիտի լինի փոխ-գնդապետ Մոսիշ ռուսաց զեկուպանտան հակադրութեան տակ:

ԳԵՅԻՆ.—Չիական իշխանութիւնները դիմել են օտարերկրեայ ներկայացուցիչներին, ինդիկով, որ իրենց ձեռքը յանձնեն տեղական «Սուրբ» լրագրի խմբագրներին, որոնք ձերբակալուած են լուսնալար յօդուածներ հրատարակելու համար:

ԼՈՒՆՈՆ.—Պատգամաւորների ժողովը. Զանքայում ձերբակալուած շինացի լրագրողների գործի մասին եղած հարցաւորման պատասխանելով, Բայքեուրը յայտարարում է.

Յուլիսի անգլիական գիւնագրական ներկայացուցիչին հաղորդում է, որ բրիտանական կառավարութեան կարծիքով ձերբակալուածները չպէտք է յանձնուին չինաց իշխանութիւնների ձեռքը:

ՀՈՒՄ.—Պապի թագաւորութիւնը նշանակուած է Նոյեմբերի 25-ին:

ՊԱՐԻՋ.—Փրանսիական պարլամենտական խմբի Լանդու ուղեւորուելու առթիւ Դեկտեմբերի Դեկտեմբերի ուղեւոր մի նամակի մէջ յայտարարում է, որ այդ խումբը նպատակ ունի բանակցել միւս պետութիւնների, մանաւանդ

Իտալիայի հետ, որպէսզի հող նախապատրաստուի միջնորդ դատարանի մասին դաշնագրեր կնքելու համար:

«Masina»-ը հատուցում է, որ Դեկտեմբերի Լոնդոնում երկարատեւ զբոսաւորութիւն է ունեցել Լանդօուսի և 24-րդ Երկրի հետ և ստացել է նրանց համաձայնութիւնը հետեւեալ 3 կետերի վերաբերմամբ. 1) դաշնագրի վերջի միջնորդ դատարանի մասին, 2) սահմանափակել Փրանսիայի և Անգլիայի ծովային ծախքերը Ռուսիայի հետ համաձայնութիւն կայացնելով և 3) յուժեղ վրահակութեան դժուարութիւնները:

ԿԵՐՆ.— Բիւրոպայում ձերբակալուած է ընդհանուր շտաբի մի սպայ, որը լուսնական ծառայութիւններ է եղել մատուցելու հարկան պետութեան վրանդական գործակալին:

Կ ՊՈԼԻՍ.—Սուլթանը հրամայել է այն տեղերում, ուր սպաներ և զինուորներն վայրագութիւններ են գործել լուղարներին անմ, հիմնել զինուորական պատարաններ յանցաւորներին տատուել համար:

Յուլիսի 24-ից

ՏԱՆԱՐԱՆ.—Ժամը 4-ին քաղաքի մէջ բարձրացաւ ստատիկ փոթորիկ տեղատարափ կարկտի հետ. փոթորիկը կրկնուց ժամը 7-ին, տները ներքնալարկերը ամբողջովին ողողուած են. խուռած են տանիքներ և բանջարանոցները վնասուած:

ԲԻՆԻՍԷ.—«Soire» լրագրի հաղորդածի համաձայն, Ֆլանդրիական գիծը լուղ կերպով հիւանդացի է:

ՀԻՆՈՒ.—Խօսում է, որ պապի թագաւորութիւնը անդի է ունենալու շատ շուտով, որպէս զի կարդինալներն նախաւորութիւն տրուի արարողութիւններին ներկայ գտնուելու: Կարծուած է, թէ կկատարուի յառաջիկայ կերպով:

Կ. ՊՈԼԻՍ.—Դրան յայտարարութեան համաձայն, Մանկեղանիայի և Ոսկիւրի վրայի թերթերում երեւացել է 16 նոր հրոսակալներ: Ոսկիւրի վրայից թերթերում և Սամսոնի գաղանկներում և Մոնաստիրի վրայից Պրիւէպի գաղանկում և ուրիշ տեղեր կատարուել են նոր ընդհանրումներ սպանութիւնների և հրդէհութիւնների հետ միասն: Հրոսակալները ստորակ են տարածում մահմեդական ընդհանրութեան վրայ և աշխատում են բուլղար գիւղացիներին ստիպել, որպէս զի նրանք միանան հրոսակալներին: Դուրսը այդ մասին ձգբիտ տեղեկութիւններ է հաղորդել ռուսական և աւստրիական ուղեւորական դեսպաններին: Այսօր երկր-Քեռուում տեղի է ունենալու միաբնութիւնների խորհրդի արտակարգ նիստ և զինուորական խորհրդաժողովին, որի հետ միասնը Գառը Օմեր Բաշի փաշայի զօրաւարը մի մօտը հանապարհ է հանել ղեկի երկու նահանգները: Երկր-Քեռուում տեղի ունեցած նստի ժամանակ հրաւիրուել է նաև բուլղարական էքզարքը, որին մեծ վիզիւր յանձնարարել ազգի ժողովրդի վրայ որպէս զի նա զեքը վար դիւր, որովհետեւ, այնպէս հարկ կլինի շարժումը դապելու համար արտակարգ միջոցների դիմել, որի ժամանակ, հաւանականաբար, անմեղներն ևս կտուժեն:

Խմբագրի հրատարակիչ ՍՊԱՆԻՍ ՍՊԱՆԻՍԵՐՆ

ՊԵՏԵՐԱՐՈՐԳԻ ԲՈՐՈՍՆ

Պետերբուրգ 23 յուլիսի	
Վերսիլի կուրսը երեք ամսով	
Լոնդոնի վրայ	համար 93,75
Բեռլինի վրայ	100 մարկ
Պարիզի վրայ	100 ֆրանկ 37,32 1/2
Վերսիլի կուրսը շէքերով	
Լոնդոնի վրայ	94,40
Բեռլինի վրայ	100
Պարիզի վրայ	46,30
Բոստոնի գիւլուսը	5—6 1/2 1/2
4 1/2 օպետական ունեւոր	98 1/4
40 օպետական վոլտաութ	100 1/4
4 1/2 օպետական փոխ. 1893 թ.	
40 օպետական փոխ. ապ. 1893 թ.	105 1/8
Կալ. բանկի	95
5 1/2 օպետական փոխ. 1864 թ.	446 1/2
50 օպետական փոխ. 1866 թ.	339 1/2
50 օպետական փոխ. 1866 թ.	286
50 օպետական փոխ. 1866 թ.	96

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

(M) 25405 1-1

Типографія Вереичевъ и Каменнхаеръ Михайл, пр. телеф. № 852